

9.5.2023

VN/6511/2023
VN/6511/2023-MMM-2

Luonnonvarakeskus

Viite: Talousarvioasetus (254/2004) 66 i §

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN KANNANOTTO LUONNONVARAKESKUKSEN VUODEN 2022 TILINPÄÄTÖKSEEN

Ministeriön kannanotto perustuu Luonnonvarakeskuksen (Luke) tilinpäätös vuodelta 2022 -asia-kirjaan, Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) laatimaan tilintarkastuskertomukseen ja vuo-siyhteenvetoon vuodelta 2022 sekä laitoksen toiminnasta saatuun muuhun informaatioon. Mi-nisteriö on osana laitoksen tulosohtausprosessia seurannut Lukelle vuodelle 2022 annettujen tulostavoitteiden toteutumista kolmessa tulospalaverissa. Kokoukset pidettiin MMM:n kanslia-päällikön johdolla ja niihin osallistuivat tulosohtauksesta vastaavat MMM:n virkamiehet sekä Lu-ken ylin johto. Lisäksi Luken viranomais- ja asiantuntijatehtäviä (VOAS) ja niihin liittyviä toimen-piteitä seurattiin erillisessä ministeriön ja Luken välisessä tukiryhmässä.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

a) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki

Tulossopimukseen kirjattuja, hallinnonalan strategiakarttaan perustuvia yhteiskunnallisen vaikut-tavuuden tavoitteita oli vuodelle 2022 yhteensä 23, jotka Luken itsearviointin mukaan toteutui-vat suunnitellusti. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteille oli kirjattu yhteensä 57 konkreet-tista toimenpidettä, joista 50 toteutui suunnitellusti ja 7 osittain. Yksikään toimenpide ei jäänyt kokonaan toteutumatta. Osittain toteutuneiden toimenpiteiden toteutusta aiotaan jatkaa sopeu-tetulla aikataululla tai vaihtoehtoisilla etenemistavoilla.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan nosti esiin monia huoltovarmuuteen liittyviä kysymyksiä, joiden käsittelyssä tarvittiin Luken tutkimusta, tilastoja ja asiantuntemusta. Erityisesti energian kallistu-minen ja maataloustuotannossa tärkeiden raaka-aineiden toimitusketjujen katkeaminen aiheutti-vat yhteiskunnallisen päätöksenteon kannalta oleellisia tietotarpeita. Luken panosta tarvittiin myös esimerkiksi EU:n biodiversiteettistrategian ja ennallistamisasetusluonnoksen kansallisten vaikutusten arvioinnissa.

Luke menestyi erinomaisesti kilpailtavan ulkopuolisen rahoituksen hankinnassa, mikä kertoo osaltaan tutkimuksen korkeasta laadusta ja laitoksen asiantuntemuksen arvostuksesta. Luke menestyi hyvin EU-tutkimuspuiteohjelman hauissa, aiempaa useammin myös hankkeiden koor-dinaattorin roolissa. Tilinpäätöksessä esitettiin monia konkreettisia esimerkkejä Luken aktiivi-suudesta kotimaisissa ja kansainvälisissä verkostoissa sekä erilaisessa sidosryhmäyhteistyös-sä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Luke toteutti tutkimustyönsä rinnalla vastuulleen kuuluvia viranomais- ja asiantuntijatehtäviä (VOAS) sekä tilasto-ohjelmaa. Esimerkiksi valtakunnan metsien inventointiin (VMI) pohjautuvat arviot metsien puuston vuotuisen kasvun pienentymisestä saivat runsaasti huomiota. Varsinaisen tuotannollisen työn lisäksi VOAS-tehtäviin liittyi paljon kehittämistä, mm. seurantojen aineistonkeruuseen ja –käsittelyyn, kotieläinten geenivarojen suojelun käytännön työhön sekä suurpe-tojen ja kalojen kanta-arviointeihin liittyen.

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että Luke saavutti vuodelle 2022 asetetut yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet kiitettävästi, erityisesti kun otetaan huomioon viraston tehtäväkentän laajuus ja monipuolisuus. Luken asiantuntemuksen yhteiskunnallinen merkitys on korostunut viime aikoina muun muassa Ukrainan sodan ja koronakriisin vaikutuksesta. Vihreän siirtymän, ilmastopolitiikan ja luonnon monimuotoisuuden suojelun tavoitteet lisäävät myös jatkossa tarvetta laadukkaalle ruoka- ja luonnonvaratutkimukselle.

MMM katsoo, että Luke on pystynyt tuottamaan vastuullaan olevat päätöksen-teon ja politiikan valmistelun kannalta keskeisimmät viranomais- ja asiantuntija-tehtävät kattavasti ja riittävällä laadutasolla. Monet VOAS-tehtävät liittyvät laajasti mielenkiintoa herättäviin aiheisiin, joissa eri sidosryhmillä on vastakkaisia intressejä. VOAS-tehtäviin kohdistuu usein ulkopuolista kritiikkiä ja esimerkiksi seurantalustosten kyseenalaistamista. MMM pitääkin tärkeänä, että Luke pyrkii kehittämään VOAS-tehtäviä edelleen tiedon luotettavuuden ja toiminnan kustannustehokkuuden parantamiseksi.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Luken bruttomenot (pl. alv-menot) vuonna 2022 olivat 147,0 miljoonaa euroa. Valtion talousarviosta Luken toimintamenomomentille myönnettyjen määrärahojen osuus toiminnan rahoituksesta oli 57,6 % eli 84,7 miljoonaa euroa. Muun talousarviorahoituksen osuus (kirjausoikeudet) osuus oli vähäinen eli 0,3% (0,4 miljoonaa euroa).

Ulkopuolisten tulojen osuus toiminnan rahoituksesta oli 42,1% eli 61,9 miljoonaa euroa. Näissä yhteisrahoitteisen toiminnan osuus oli 27,4 % (40,3 miljoonaa euroa), maksullisen toiminnan osuus 5,3% (7,8 miljoonaa euroa), yhteistoiminnan tulojen osuus 8,4% (12,3 miljoonaa euroa) ja muiden tulojen osuus 1,0% (1,5 miljoonaa euroa).

Talouden tunnusluvuilla mitattuna Luken toiminnan osa-alueiden välinen suhde säilyi samana kuin edellisenä vuotena. Tutkimus- ja asiakkuusprosessin osuus toiminnasta oli 76%, viranomaisprosessin 21% ja tilastoprosessin 3%.

Vuodelle 2023 siirtyi toimintamenomomentin määrärahaa 14,9 miljoonaa euroa. Siirtyvä määräraha pieneni edelliseen vuoteen verrattuna vain 2,5 miljoonaa euroa, kun tavoitteena oli pienentää siirtyvää erää 9,5 miljoonalla eurolla. Tavoitteesta jäätin ennustettua suurempien tulojen ja vuodelle 2023 siirtyneiden investointien (n. 4,5 miljoonaa euroa) takia.

Julkisoikeudellisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 78% (tavoite 100%). Julkisoikeudellinen toiminta muodostuu pääosin elintarvikekuljetuksiin tarkoitetulle kalustolle myönnettyistä ATP-to-distuksista, joiden tuotot olivat 0,153 miljoonaa euroa ja kokonaiskustannukset 0,195 miljoonaa euroa.

Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 112%. Tähän liittyvät tuotot olivat 7,7 miljoonaa euroa, eli 0,2 miljoonaa euroa edellistä vuotta suuremmat. Liiketaloudellisen toiminnan tuotoille asetetusta tavoitteesta kuitenkin jäätin noin 0,2 miljoonalla eurolla.

Tilinpäätöksessä esitettiin erikseen myös markkinoilla kilpailutilanteessa tapahtuva toiminnan kustannusvastaavuus, joka oli 113%. Tähän liittyvät tuotot olivat 5,8 miljoonaa euroa.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 63%, mikä oli tavoitteiden mukainen ja kaksi prosenttiyksikköä edellisvuotta pienempi/parempi. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat 41,2 miljoonaa euroa, eli 3,4 miljoonaa euroa asetettua tavoitetta suuremmat.

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että Luken toiminnallisen tuloksellisuuden ja tuottavuuden tavoitteet toteutuvat vuonna 2022 yleisesti ottaen erinomaisesti. Luken taloudellinen tilanne oli tilikauden lopussa hyvä erityisesti ulkopuolisen rahoituksen kasvun ansiosta. Osa merkittävistä

investoinneista siirtyi kuluvalle vuodelle, minkä takia toimintamenomomentin siirtyvän erän määrä oli varsin korkea. MMM pitää tärkeänä, että aiemmin käynnistetyt investointihankkeet pystytään viemään loppuun siirtyvän erän turvin.

Valtiontalouden tilanteen muuttumisen johdosta on syytä varautua myös Luken toimintamenomäärärahoihin kohdistuviin säästöpainaisiin. MMM:n mielestä Luken eri toimintojen (tutkimus- ja asiakkuus, viranomaistoiminta, tilastot) osuudet ovat tällä hetkellä sopivassa suhteessa. Todennäköinen tarve sopeuttaa toimintaa käytettävissä olevien varojen mukaan edellyttää tiivistä keskusteluyhteyttä viraston ja ohjaavan ministeriön välillä. Sopeuttamistoimet tulisi pystyä suunnittelemaan ja toteuttamaan niin, että Luken kyky hankkia ulkopuolista rahoitusta säilyy hyvänä ja toisaalta yhteiskunnan kannalta kriittiset budjettirahoitteiset tehtävät pystytään hoitamaan myös jatkossa tarvittavassa laajuudessa ja riittävällä laatutasolla.

a) Tuotokset ja laadunhallinta

Luken referoitujen tieteellisten julkaisujen määrässä (657) jäätin hieman alle asetetun tavoitteen (680). Julkaisuista 62% julkaistiin kuitenkin alansa parhaaseen neljännekseen kuuluvissa sarjoissa, eli julkaisujen laadun suhteen päästiin tavoiteltuun tasoon. Kaikkien julkaisujen määrässä Luke saavutti vuodelle 2022 asetetun tavoitteen. Tieteellisiä julkaisuja syntyi koko laitoksen tasolla yksi tutkijahenkilötyövuotta kohti, mikä oli asetetun tavoitteen mukainen tulos.

Luken osallistuminen asiantuntijakuulemisiin ja annettujen lausuntojen määrä ylitti selvästi tavoitetasoon. Kuulemisiin osallistumisten ja lausuntojen määrä on kaksinkertaistunut vuodesta 2020. Asiantuntijana toimiminen liittyi erityisesti lainsäädännön valmisteluun. Myös aluehallinto, kunnat ja kaupungit tarvitsivat Luken näkemyksiä ja vaikutusarvioiteja erilaisiin hankkeisiin, ohjelmiin ja suunnitelmiin.

Tilastotoiminnan tuotoksien ja laadun osalta verkkosivuston uudistaminen estää tunnuslukujen suoran vertaamisen edellisiin vuosiin. Tilastojen laatua kuvaavissa tunnusluvuissa (virheettömyys, oikea-aikaisuus) jäätin kunnianhimoisista tavoitteista. Toisaalta virheiden raportointia on viime aikoina kehitetty entistä tarkemmaksi. Myös tilastokyselyihin sähköisesti vastanneiden määrän kasvattamisessa jäi parantamisen varaa.

Tilinpäätöksessä Luke raportoi käytännön esimerkkeihin perustuen palvelulupausten toteutusta yrityksille, yhteiskunnalle ja päätöksenteolle sekä kansalaisille.

Ministeriön kannanotto

Tutkimusorganisaation tieteellinen vaikuttavuus perustuu viime kädessä vertaisarvioituihin julkaisuihin. MMM pitää tärkeänä, että Luken tutkimustulokset pyritään julkaisemaan mahdollisimman korkeatasoisissa, kansainvälisesti arvostetuissa sarjoissa. Vuoden 2022 tunnuslukujen perusteella Luken tutkimus on laadultaan korkeatasoista. Myös julkaisujen määrään voidaan olla tyytyväisiä.

Runsas osallistuminen asiantuntijakuulemisiin ja annettujen lausuntojen korkea määrä kertovat Luken tutkimuksen yhteiskunnallisesta relevanssista ja siitä, että Luken osaamiseen luotetaan. MMM kuitenkin muistuttaa, että asiantuntijana toimimisessa on syytä käyttää harkintaa ja keskittyä laitoksen ydinosaamisaluetta koskeviin ja yhteiskunnallisesti merkittävimpiin asioihin liittyviin pyyntöihin.

MMM katsoo, että Luken tilastoja voisi hyödyntää eri yhteiskunnan osa-alueilla nykyistä laajemmin ja monipuolisemmin. On tärkeää kehittää toimintaa tilastojen käyttöasteen ja laadun seurannan pohjalta, samalla huomioiden tiedon käyttäjien ja luovuttajien tarpeet.

d) Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Luken henkilöstön työhyvinvointi on säilynyt hyvällä tasolla. Henkilöstötutkimuksen (VM Baro) kokonaistulokset ovat valtion keskitasoa paremmat. Tuloksissa vahvuutena nousee esiin hyvä johtaminen ja henkilöstön luottamus ylimpään johtoon. Vaikka vuoden 2022 tulosten perusteella tilanne on yleisesti ottaen hyvä, henkilöstötutkimuksen tulosten pohjalta on myös käynnistetty konkreettisia kehittämistoimia.

Henkisten voimavarojen tunnusluvuissa merkittävin poikkeama tavoitetasosta on korkea sairauspoissaolojen määrä (8,1 tpv/htv). Koulutukseen ja kehittämiseen käytettyjen työpäivien

alhainen määrä (1,4 tpv/htv) ei kuvaa todellista tilannetta, koska valtion työaikakirjaamisessa ei huomioida projekteissa tapahtuvaa osaamisen kehittämistä.

Luke on halutuin työnantaja luonnontieteen alan opiskelijoiden ja asiantuntijoiden keskuudessa. Tekniikan alan opiskelijoiden keskuudessa Luke sijoittuu sadan työnantajan joukossa sijalle 33.

Ministeriön kannanotto

MMM katsoo, että vuoden 2022 tunnuslukujen ja muun raportoinnin perusteella Luken henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tilanne on hyvä. Henkilöstön työtyytyväisyys on korkealla tasolla, hyvinvointiin ja osaamisen kehittämiseen panostetaan vahvasti ja laitos vaikuttaa hyvin johdetulta. Luken kaltaisissa suurissa organisaatioissa henkilöstön koko osaamispotentiaalin tehokas hyödyntäminen edellyttää joustavia, yksikkö ja tiimirajat ylittäviä toimintatapoja. Osaavan henkilöstön saatavuuden kannalta on positiivista, että Luken työnantajakilpailukyky on säilynyt korkealla tasolla, erityisesti luonnonvara-alan opiskelijoiden ja asiantuntijoiden keskuudessa.

2. Tuloksellisuusraportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Luonnonvarakeskuksen vuoden 2022 tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja sisältää valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaiset tiedot. Raportointi on tuottanut myös ohjauksen kannalta keskeiset tiedot.

Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tilintarkastuskertomukseen ei sisällynyt olennaista huomautettavaa Luken toiminnasta.

VTV:n tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa kiinnitettiin huomiota tulojen ja menojen kohdistamiseen oikealle vuodelle, saatujen ennakoiden kirjaamisen oikeaan ajankohtaan sekä julkisoikeudellisten suoritteitten kustannusvastaavuuteen.

Ministeriö kehottaa Lukea ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa esitettyjen huomioiden pohjalta.

3. Ministeriön esitys viraston toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

Vuoden 2022 tilinpäätöksen raportoinnin pohjalta ministeriö esittää, että Luken tulee toiminnan tuloksellisuuden ja tehokkuuden parantamiseksi

- suunnitella ja tarvittaessa sopeuttaa toimintaa käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa niin, että päätöksenteon valmistelun ja MMM:n toimialojen kehittämisen kannalta tärkeimmät tehtävät pystytään hoitamaan riittävän kattavasti ja laadukkaasti,
- ylläpitää laitoksen hyvää kilpailukykyä EU:n ja muun ulkopuolisen tutkimusrahoituksen hankinnassa,
- kehittää toimipaikkaverkostoa ja toimitiloja pitkäjänteisesti niin, että ne tukevat laitoksen strategisten tavoitteiden toteuttamista mahdollisimman kustannustehokkaasti,
- toteuttaa merkittävät tutkimusinfrastruktuurin kehittämiseen liittyvät käynnissä olevat investointihankkeet suunnitelmien mukaisesti sekä
- kiinnittää huomiota julkisoikeudellisten suoritteiden ja palveluiden hinnoitteluun kustannusvastaavuuden parantamiseksi.

4. Ministeriön omat toimenpiteet viraston tuloksellisuuden parantamiseksi

MMM kehittää Luken ja koko hallinnonalan tutkimuksen ja niihin liittyvien viranomais- ja asiantuntijatehtävien ohjausta, johon liittyy erityisesti:

- uuden hallitusohjelman huomioiminen tulosohjauksen strategisten tavoitteiden ajantasaistamisessa,

- riittävien voimavarojen turvaaminen laitoksen tulostavoitteiden toteuttamista varten valtion talousarvioiden, lisätalousarvioiden ja julkisen talouden suunnitelmien valmistelussa,
- säädösvalmistelu, jolla parannetaan edellytyksiä tutkimusten tuottamien innovaatioiden siirtymiselle yrityksiin,
- aktiivinen vaikuttaminen EU:n Horizon Europe –puiteohjelman työohjelmiin ja erityisesti tutkimuskumppanuuksien valmisteluun sekä
- tiivis yhteistyö kansallisten kumppanien kanssa uudistuvaa ja kestäväää ruoka- ja luonnonvarataloutta tukevan tutkimuksen mahdollistamiseksi.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Tutkimusjohtaja

Mikko Pelttonen

Liitteet

Jakelu

Luonnonvarakeskus

Tiedoksi

Valtiokonttori
Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV
VM Valtiovarainministeriö
MMM TITU Tieto- ja tutkimustoimiala
MMM RO Ruokaosasto
MMM LVO Luonnonvaraosasto
MMM HAKE Ohjaus- ja talousyksikkö

VN/6511/2023-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: